

Però cal acollir aquesta idea amb fort escepticisme, tenint en compte l'escassa coincidència semàntica; i encara més, perquè la forma gòtica, fràncica i germ. comuna, en aquest verb seria *ÞRUKKJAN (si no hi ha metafonía en l'al. *drucken* és perquè és manlleu de l'oberdeutsch, on la -j- s'eliminà tot seguit darrere ck): que potser hauria pogut donar en romànic **truquir* o més aviat **trocir*, però no pas *trucar*. I tampoc fóra raonable partir del substantiu ÞRUK, per les raons adduïdes, sense comptar que més aviat n'esperaríem

**troc*.

D'altra banda és ben natural creure que *trucar* sigui un mot imitatiu: TRUKK-, onomatopeia del cop ressonant; tal com *tocar* ho és de TOKK-, *picar* de PIKK-, *topar* de TUPP-, *trapa* i *atrapar* de TRAPP-. I en això podem quedar, sense cap dubte. Altrament no s'ha proposat cap etimologia seriosa, car suposar una base *TRÜDICARE és una pensada absolutament insostenible, encara que l'hagi avalada Wartburg (*FEW* XIII, 326ss.) imponent-la, amb escandalós menyspreu de la fonètica, a la seva edició pòstuma de Bloch (que havia declarat prudentment desconegut l'origen de l'oc. mod. *truca*, en el seu article *truc*): com pot veure tothom que hagi fet estudis, ni que siguin elementals de fonètica històrica —occitana o catalana— el resultat d'això no podia ser altre que **truljar*.

Per més que en la història filològica i literària de la Romània l'onomatopeia *TRUCCARE, en el seu sentit de cop, o de picar o pegar, només aparegui conservada en els tres dominis centrals: català, occità i alpino-italià, més una avançadeta enllà de l'Adriàtic; i encara, en l'interior d'aquest domini, s'han format llacunes que hi fan solució de continuïtat i li donen aparences d'una àrea intermitent —és perquè el mot es va antiquar en aqueixes llacunes o hi va pendre significats secundaris; encara més: hi ha bones raons per creure que en temps preliteraris, qui sap si ja en alguna fase tardana del llatí vulgar, *TRUCCARE es pogué estendre molt més.

Qui sap si tota la Romània d'Occident. Car amb evolucions semàntiques secundàries, o ja divergents des de molt antic, sembla ser, en definitiva, l'ètimon de mots importants del cast.-portuguès, de l'occità, de l'italià i fins del francès del Nord (amb seqüela anglesa): després d'un llarg i aprofundit estudi en l'article TROCÀR del DCEC/DECH s'hagué d'arribar a la conclusió probable que el nostre tipus *TRUCCARE 'pegar, picar' era l'ètimon raonable del mot que significa 'baratar, descanviar, fer un bescanvi' en portuguès, castellà i francès (*troquer*); i dels mots que signifiquen 'pegar amb boles', 'jugar-hi', 'fer jocs', 'jocs de mans, prestidigitació'; d'on també es passava a 'trucs, falses aparences', 'enganys', i fins a l'acte de fer passar això per allò ('bou per bèstia grossa' com solem dir), d'on també s'arribava a 'baratar', passant per 'manifassejar, fer tractes lletjos, mangonejar, trampejar'.

Allà ja vaig notar que el mot, en el sentit de 'barata', no havia estat del tot estrany ni al català (per més que els termes pròpiament catalans siguin *baratar* o *fer un capmàs*). El *DAG.* registra *truca* «cambio, trueque» en

un doc. barceloní de 1778; Belv.: «*a truco* loc. adv. en recompensa --- en trueque, in commutationem»; Lab. (1840) id. i «*a truco*: con tal que, *dummodo*», i també «*truca* f. barata». I jo mateix he sentit dir algunes vegades, a Bna. i comarques centrals, *fer una truca* [1929], uns cops en to jocós, alguns altres només familiar, i fins seriosament. *A truco* de 'a canvi de': «¿Com havia consentit en dexar-se robar, sense esberlar d'una destrallada 'l crani d'algun dels seus raptors, anc que fos *a truco* de la pròpia vida?»; «qui 's cregui ofès, que perdoni, *a truco* d'èsser ell també perdonat», Mirn Vayreda (*Puny.*, t. XIV, 223 (175); *Sang Nova* v, § 9, 413).

En fi, fins i tot a les Illes, i jo mateix, vaig anotar-hi la frase, en la variant *amb truco* de 'a còpia de, a força de' («amb *trúku* d'anys i de bon temps» Formentera, 1963); també usat pel barceloníssim (i gens acastellanat) Em Vilanova, que escrivia «*a truco* d'aprofitar les llavors» en les seves *Escenes Barc.* (95); «*a truco* de moure fressa ---» (*La Veu del Montserrat*, 1878, 149, *DAG.*); a l'alta Ribagorça, *AlcM* i Moll trobaren *a truca* de 'a força de' (en llur excellent enquesta de Bonansa, *BDLC* XII, 297): «*a truca* de diners farem la casa» (*AlcM*); cat. occid. *trucar* 'baratar' *AlcM*; jo mateix tenia anotat a *trúka* de 'a còpia de' d'alguns pobles de la Vall d'Aran (1930 ---); en el fons és també la font del mall. *trucar* 'perbocar', que oia Aguiló per l'illa en el seu temps (= a l'hispan. *trocar*) que he sentit a l'Arg. i en el Caribe, i el nostre vulgar *descanviar la pesseta*.³

Ens guardarem de negar que pogué ajudar-hi la influència castellana (*trueco* i *trueca* «barata, cambi» figuren en Lacav. i el *DTol.*), però ara ja no crec gaire que això sigui manllevat del castellà, car llavors ho trobaríem en estil administratiu o de gent fina, quan precisament són termes vulgarets, el to és jocós, casolà: matís igual al que marquen al fr. *troquer* els diversos observadors antics («échanger est du style noble, *troquer* est familier», Pare Féraud, a. 1787); tampoc les formes i el significat no corresponen bé amb els castellans. Em guardo de recomanar l'ús d'aquests termes en la bona llengua literària, ni en l'estil administratiu o oficial, on és *baratar*, *barata*, *escanvi*, *bescanviar* (també en el llenguatge col·loquial, cal mantenir vigorosament *descanviar*, que en alguns casos hi és aplicable); però en estil familiar no són condemnables, i és molt excessiu tractar-ho, com *AlcM*, de castellanisme inadmissible.

Desenrotllar a fons aquests temes romànics, que tenen llur centre principal en altres dominis que el de la llengua catalana, no correspon al nostre diccionari català, i no és possible ni ens vaga de fer-ho. En forma esquemàtica l'evolució semàntica es pot figurar i sintetitzar així: 'picar, *truca*' → 'copejar amb còdols' (*trucs de platja*) → 'pegar un cop de bola o botxa' → 'jugar' → 'fer jocs de mans, prestidigitació' → 'fer enganyifes' ('trucs i baldufes') → 'fer barates (*trocar*)' ← 'negociar' ← 'xocar de mans' ← 'picar, *truca*'. En un mot, dos corrents, de direcció circular o ovalada, que conflueixen en el punt mitjà 'baratar', i continuen poc